

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МУКАЧІВСЬКА МІСЬКА РАДА
ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМ. Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМ. ФЕРЕНЦА РАКОЦІ ІІ**

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ НАУКИ Й ОСВІТИ
В УМОВАХ ПОГЛИБЛЕННЯ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

**Збірник тез доповідей за матеріалами
VI Всеукраїнської науково-практичної конференції**

**Мукачево
13-14 травня 2021 року**

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 4 від «12» травня 2021 р.)*

С 91

Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів : збірник тез доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 13-14 травня 2021 р., Мукачево / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево : Вид-во МДУ, 2021. – 572 с.

У збірнику представлено тези доповідей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції розвитку науки й освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів». Учасниками конференції розглянуто проблеми та перспективи розвитку педагогічної освіти, психолого-педагогічні аспекти індивідуальної траєкторії професійного становлення особистості, сучасні орієнтири розвитку економіки, управління та інженерії, актуальні проблеми розвитку сфери обслуговування, туризму та збереження історико-культурної спадщини, тенденції розвитку сучасного суспільно-політичного та культурно-мистецького простору.

Видання розраховане на науковців, педагогів, викладачів, аспірантів та студентів, які займаються науково-дослідною роботою.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д-р психол. наук, професор (голова);

Гоблик В.В. – д-р екон. наук, професор;

Кобаль В.І. – канд. пед. наук, доцент;

Пігош В.А. – канд. екон. наук, доцент;

Максютова О.В. – провідний фахівець ВНТД.

Відповідальність за достовірність фактів, власних імен, цитат, цифр та інших відомостей несуть автори публікації.

ГУТІЙ А., ЛАЛАК Н. В. До проблеми формування у здобувачів початкової освіти ключових та предметних компетентностей	61
ДЕКЕТ Д. М., КУЗЬМА-КАЧУР М.І. Екскурсія як одна з форм краєзнавчої роботи з учнями початкової школи	63
ДОБОШ О. М., ГОЛИК М.М. Самоосвітня компетентність як педагогічна проблема .	65
ДОБОШ О. М., ДРАБИК У.В. Понятійний і сутнісний зміст контролю й аналізу як функцій управління закладом освіти	67
ДОБОШ О. М. Організація партнерства сім'ї та закладу дошкільної освіти в сучасних умовах	69
ДОБОШ О. М., РУСИН В.І. Наставництво як один із шляхів оптимізації процесу професійної адаптації молодих вихователів ЗДО	72
ДОБОШ О. М., СЕКЕРЕШ Е.В. Професійна компетентність магістрів з дошкільної освіти: аналіз поняття	74
ДОБОШ О. М., СТЕЦЬ А.М. Моніторинг власної професійної діяльності фахівців дошкільної освіти як наукова проблема	76
ДОКТОР К. О., ГРАБ М. В., ПАВЛИК М. А. До проблеми формування математичної компетентності майбутніх учителів початкових класів	78
ДОЧИНЕЦЬ Г.Д., ЧЕКАН О.І. Особливості розвитку емоційної сфери дітей старшого дошкільного віку	80
ДУБОВИЧ М.А., ЧЕКАН О.І. Сенсорний розвиток дошкільників із порушеннями мовлення	83
ДЬОРДЬ К. М., ПИНЗЕНИК О. М. Сутність та структура управлінської культури керівника закладу дошкільної освіти	85
ЖУКОВ І. С., КУШНІР І.І. Забезпечення ефективності інноваційної діяльності у вітчизняних організаціях на основі зарубіжного досвіду	87
КАЛІЙ І. Я. Інклюзивна освіта як сучасний соціально-педагогічний феномен.....	89
КАРЕЛШКОВА Я.С., ФЕНЧАК Л.М. Педагогічна освіта XXI століття: тенденції та перспективи	91
КАРТАШОВА Л.А., ГУШТАН Т.М. Професійний розвиток учителів початкової школи у системі методичної роботи як управлінська проблема	92
КАС'ЯНЕНКО О.М., МОНДИК Т.М. Раннє виявлення і основні напрями профілактики мовленнєвих порушень в перші роки життя дитини	94
КАС'ЯНЕНКО О.М., ПІЧКАР А.В. Сутність та особливості становлення професійної культури майбутнього вихователя	96
КВАК О.О., ТОВКАНЕЦЬ Г.В. Технологія розвитку критичного мислення на уроках в початковій школі	98
КИРЛИК Д. І., МАЙБОРОДА І. Е. Українська народна іграшка як засіб розвитку та національного виховання молодших школярів	100
КОБАЛЬ В.І., ВОВЧОК М.В. Шляхи вдосконалення управління закладом освіти у контексті гендерної політики	102
КОБАЛЬ В.І., КЛІМОВА В.Є. Шляхи соціального становлення особистості молодшого школяра у навчальній діяльності	105
КОБАЛЬ В.І., МИСКО М.І. Стиль взаємодії керівника та підлеглих у закладах освіти: постановка проблеми	107
КОБАЛЬ В.І., ОПРИШ Б.М. Управління розвитком психолого-педагогічної компетентності класного керівника	109
КОБАЛЬ В.І., ТОВТ В.В. Особливості індивідуальної роботи з учнями початкової школи з девіантною поведінкою	111
КОЗЬМА А.А., ТОМАШЕВСЬКА М.О. Теоретичні основи виховання гуманної поведінки у дітей дошкільного віку	113

Література

1. Абрамова Л.Д. Інноваційні форми в роботі з педагогічними кадрами як ефективний засіб розвитку творчого потенціалу вчителя [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [Інноваційні форми в роботі з педагогічними кадрами як ефективний засіб розвитку творчого потенціалу вчителя | Методичний портал ® \(metodportal.com\)](http://www.metodportal.com)
2. Аніскіна Н. Методична робота. Інноваційні форми організації / Н.Аніскіна // Директор школи. - 2011.- № 19-20. - С.45-50.
3. Світлична В.М. Управління процесом розвитку професіоналізму вчителя в умовах інноваційної діяльності навчального закладу / В.М. Світлична// Завучу усе для роботи. – 2012. – № 3-4. – С. 2-11.
4. Суховерхова Л. Інноваційні форми методичної роботи /Л.Суховерхова// Завуч. - 2008. - №17-18. - С.58-63.

УДК 373.3.091.31-059.1:316.624(043.2)

КОБАЛЬ В.І., ТОВТ В.В.,
Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ДЕВІАНТНОЮ ПОВЕДІНКОЮ

Однією з найактуальніших проблем сьогодення є зростання правопорушень, вчинених дітьми, підлітками, молоддю. Це пов'язано передусім із загальним соціальним напруженням, психологічною невірноваженістю всього суспільства, що важко переживає перехід до ринкових відносин та кризи соціальної системи, ситуацією поширення COVID-19.

Серйозний дефіцит позитивного впливу на молоде покоління призводить до того, що у молодших школярів спостерігаються все частіше почуття тривоги, агресії, соціальної пасивності, страху. Саме діти перебувають нині чи не в найскладнішому становищі внаслідок несформованості власної системи стійких моральних переконань, ціннісних орієнтацій, що не дає їм змоги адекватно реагувати на події, факти навколишнього життя.

Одним із різновидів відхилень у поведінці є девіантна та делінквентна поведінка, що розглядається як антисуспільна протиправна поведінка індивіда. В останні роки вона набрала масовий характер і перебуває в центрі уваги багатьох спеціалістів. Актуальна ця проблема стосовно школярів, які перебувають на етапі активного, складного і суперечливого процесу визначення життєвих цінностей, вироблення переконань, самовдосконалення в духовній та фізичній сферах [1].

Тому, особливою сьогодні, важливою є проблема педагогічного впливу на учнів з різними відхиленнями в моральному розвитку. У роботі з такими дітьми дуже важливим є особистісно-орієнтований, індивідуальний підхід. Як свідчить практика, їх ефективність залежить безпосередньо від врахування педагогом найважливіших типологічних особливостей, властивих цій категорії молодших школярів.

Конкретна робота з проблемними дітьми в Україні розпочинається у 30-і роки ХХ століття з відкриття виправно-виховних притулків, колоній, виховних будинків та прихистків.

Заслуговує на увагу діяльність видатного педагога А.С.Макаренка, який заклав основні принципи, зміст і методи роботи з підлітками – правопорушниками. Він підкреслював, що людина погана через те, що знаходиться в поганій соціальній структурі, в поганих умовах. В основі його педагогічної теорії – ідея створення педагогом виховного соціального середовища. Він стверджував: «Педагогіка – важка і хитра наука» [2].

Вчені минулого століття вважали причинами відхилень особливості вікового розвитку особистості, відчуження від інших дітей, своєрідність прояву протесту проти пригнічення їхніх інтересів.

Так, видатний педагог В.О.Сухомлинський запропонував різноманітні засоби стимулювання особистості. Він категорично заперечував такий шлях виправлення, як виставлення назовні недоліків з надією, що дитина зможе критично оцінити свою поведінку та змінити її. Таке виховання вражає самолюбство, почуття власної гідності, гордість дитини [3].

Радянський вчений, учитель Ш.О. Амонашвілі, маючи багаторічний досвід спілкування з дітьми, писав: «Особистість народжується в боротьбі з самим собою, в процесі самопізнання і самовизначення, і виховання і навчання повинні бути спрямовані на те, щоб направити дитину на цей шлях свого становлення і допомогти їй отримати перемогу в цій нелегкій боротьбі» [4].

В умовах роботи закладу загальної середньої освіти, робота з дітьми. схильними до правопорушень – це комплексна робота класовода (класного керівника), психолога, соціального педагога (за наявності) з сім'єю, соціальними службами, громадськими організаціями тощо.

Першими кроками у вирішенні даної проблеми, її попередження і профілактики є діагностична та індивідуальна робота. Окрім методу спостережень, доцільно використовувати різні діагностики, анкетування, спілкування з класним колективом.

Спостереження, результати діагностики доводять, що ризик правопорушень неповнолітніх, що виховуються в обстановці постійних і гострих конфліктів, у психічно обтяжених родинах, у 4-5 разів вище, а в тих, де панують агресивність і жорстокість, у 9-10 разів вище, ніж у тих, хто росте в педагогічно сильних і стійких родинах.

Останнім часом усе більше занепокоєння викликають родини з неправильно педагогічною позицією. Виховання в таких родинах призводить до виникнення в дитини деформацій у ціннісних і життєвих орієнтаціях, у структурі мотивів, механізмі самоконтролю в поведінкових стереотипах, що, у свою чергу, веде до протиправної поведінки [3].

Діагностична та індивідуальна робота з молодшими школярами проводиться із застосуванням таких методик:

- у початковій ланці рівень страхів і тривожності діагностують, користуючись методикою Рогова, а для середніх і старшокласників – це тест Спілбергера;

- проективна методика;
- методика вивчення рівня пізнавальної активності;
- вивчення мотиваційної спрямованості;
- виявлення типу темпераменту дитини за методикою Айзенка;
- обстеження рівня суб'єктивного контролю;
- визначення рівня інтелектуального розвитку(за Равеном) ;
- виявлення важковиховуваності учня (за В.М.Оржиховською)
- діагностика сімейного мікроклімату (за В.М.Оржиховською) та ін.

У бесідах із батьками, вчителями та самою дитиною необхідно зібрати якнайбільше інформації про її захоплення в позаурочний час, осіб, з якими дитина спілкується, захворювання, які перенесла дитина. Зібрана інформація допомагає виявити причини девіантної поведінки.

Щодо індивідуальних форм корекційної роботи з девіантними дітьми, то найчастіше використовуються індивідуальні бесіди з дитиною, заняття з представником правоохоронних органів, ігротерапія, робота з картками, малювання.

Література

1. Оржиховська В.М., Виноградова-Бондаренко В.Є. Дитяча бездоглядність та безпритульність: історія, проблеми, пошуки : Навчальний посібник. К., 2004. 78 с.
2. Макаренко А.С. Педагогічна поема. К. : «Радянська школа», 1973. 507 с.
3. Адамчук Л.Л. Робота з важковиховуваними дітьми. *Шкільному психологу усе для роботи.* № 11. 2011. С.18-21.
4. Амонашвілі Ш.О. Здравствуйте, дети. Москва : «Просвещение», 1988. 164 с.

УДК 37.01:37.015.31:17.022.1-053.4(045)

КОЗЬМА А.А., ТОМАШЕВСЬКА М.О.,
Мукачівський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИХОВАННЯ ГУМАННОЇ ПОВЕДІНКИ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Проблема формування гуманних відносин є найбільш важливою не тільки для розвитку окремої людини, а й суспільства і людства в цілому. Коріння гуманних відносин можна знайти вже в далекому минулому. У дослідженні Ю.С. Владимірова підкреслюється, що взаємодопомога виникла на основі спільної діяльності як захист, чуйність, солідарність всередині первісного суспільства.

Ідея виховання гуманної поведінки набула подальшого розвитку у працях представників західноєвропейського гуманізму XVI-XVIII ст. (К. Гельвецій, Дж. Локк, Е. Роттердамський, Ж.-Ж. Руссо, Б. Спіноза та ін.), які надавали великого значення вихованню гуманних рис у дітей. На думку К. Гельвеція,

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>